

Садовник Олександр Володимирович

к.е.н., доцент, доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва,
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, Україна

**РОЗВИТОК АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД
ЧЕРЕЗ СІМЕЙНЕ ВЕТЕРАНСЬКЕ ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО**

Анотація. Вивчено питання взаємодоповнюючого розвитку агробізнесу та сільських громад на базі стимулювання створення селянських фермерських господарств без статусу юридичної особи ветеранами війни. Такий захід може стати істотним фундаментом у відновленні сільських територій, розвитку агробізнесу, відновленні робочих місць та зниження депресивних настроїв у суспільстві і не лише на деокупованих територіях.

Ключові слова: агробізнес, розвиток, відродження економіки, селянське фермерське господарство, ветерани, громада.

Україна вже давно відома на весь світ як світова житниця: сільськогосподарська продукція та продукція її переробки має досить високий попит не лише у багатьох країнах світу, а й на всіх континентах. 24 лютого 2022 року цей та інші історичні факти хотіла переписати росія. Проте Україна витримала натиск агресора, переформатувала у свідомості ставлення українців до війни, життя, економіки та буденних речей. Це дало поштовх до стримання агресії та відновлення економіки агробізнесу (яка також змінилась через наведені обставини). Стратегічно ми вже повинні працювати над повноцінним відновленням України та агробізнесу зокрема як сьогодні так і після перемоги над агресором. І для цього вже зараз доцільно розробляти відповідні плани стратегічного відтворення та дорожні карти. Напрямів та роботи дуже багато.

Так, ключовим питанням може стати повернення працездатного населення до своїх домівок на території, які зараз потерпають від агресії або є тимчасово окупованими. В попередніх публікаціях ми вже зазначали, що на момент вторгнення росії в Україну в областях, які попали під обстріли окупантів в перші дні (Київська та м. Київ, Чернігівська, Сумська, Харківська, Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська та Миколаївська області), перебувало приблизно 17,4 млн осіб, з них біля 2,4 млн. осіб зайнятих в агробізнесі (включаючи домогосподарства, які вирощували сільськогосподарську продукцію) [1]. Разом з цим, за перший рік війни з України виїхало більше 7 млн. людей. Враховуючи зазначені факти після перемоги має бути впроваджена комплексна програма розвитку економіки України, швидко відтворені робочі місця та житловий фонд. Для цього потрібно якісно інтегрувати місцеві та

сільські громади в економічні процеси відтворення звільнених територій та відбудови України в цілому. Не менш важливою при цьому може стати роль військовослужбовців ЗСУ, які після перемоги повернуться до нормального цивільного життя.

Так, за окремими прогнозами [2] після перемоги над загарбником в Україні може налічуватися біля 3 млн. осіб ветеранів. Сюди відносять учасників бойових дій починаючи з 24 лютого 2022 року, учасників АТО та учасників бойових дій до 2014 року, членів сімей загиблих (померлих Захисників та захисниць України, осіб з інвалідністю (ветерани війни), осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною та постраждалих учасників Революції Гідності та нагороджених орденом Героїв Небесної Сотні. Якщо порівнювати офіційну кількість ветеранів до початку агресії росії проти України з очікуваною кількістю, вона може збільшитися більше ніж у 3,3 рази. Враховуючи наслідки війни, особливо на сході та півдні України, багато хто з ветеранів може залишитись без роботи. Для уникнення такої ситуації, а також ефективного розвитку сільських громад та агробізнесу, доцільно вже сьогодні розробляти механізми розвитку *сімейних ветеранських фермерських господарств*.

Така ініціатива вже запропонована окремими державними структурами, службами, органами місцевого самоврядування та асоціаціями. Так, національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України вже започаткувала ряд заходів щодо взаємодії громад з ветеранами та взаємного розвитку допомогти ветеранам при створенні сімейного фермерського господарства (СФГ), утворення ними селянського фермерського господарств без статусу юридичної особи. До таких заходів були долучені представники Міністерства аграрної політики та продовольства України, керівництво понад 180 представників державних установ, органів місцевого самоврядування, зокрема територіальних громад, а також експерти галузі, в тому числі керівництво проєкту Німецько-Українського агрополітичного діалогу. Під час проведення ряду таких заходів були зазначені проблеми та перспективи розвитку ветеранських сімейних фермерських господарств. Так, експерти «Українського ветеранського фонду» зазначили, що серед ветеранів спостерігається високий рівень безробіття, а при спробі влаштуватися на роботу вони часто отримують відмову. Враховуючи зазначене, Міністерство у справах ветеранів України очікує прийняття спеціального законопроєкту №6350, який сприятиме подальшій підтримці ветеранських підприємницьких ініціатив, зокрема і в аграрному секторі [3]. Також було відзначено, що спостерігається високий потенціал ветеранів, як активного працездатного населення для розвитку фермерства та сільської місцевості, існують вже успішні приклади розвитку аграрного підприємництва, розпочато спільні проєкти щодо навчання та нарощування спроможності пілотних територіальних громад, видаються необхідні практичні посібники та література з розвитку СФГ, яка розповсюджуються через регіональні представництва Міністерства у справах ветеранів України.

В разі виконання основних завдань (простота ведення бізнесу, рівність можливостей з іншими сільськогосподарськими виробниками, стимулювання розвитку СФГ) селянських фермерських господарств без статусу юридичної особи можуть стати базисом у відновленні агробізнесу на деокупованих територіях. Цьому також можуть сприяти особливості створення та діяльності СФГ такого типу:

- СФГ організовується фізичною особою самостійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору (декларації);

- договір про створення СФГ укладається фізичною особою спільно з членами її сім'ї в письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню за місцем розташування майна та земельних ділянок фермерського господарства;

- декларація про створення сімейного фермерського господарства (у разі одноосібного ведення такого господарства) складається фізичною особою самостійно в письмовій формі;

- головою СФГ без статусу юридичної особи є член сім'ї, визначений договором (декларацією) про створення СФГ, який реєструється як фізична особа – підприємець;

- після укладання (складання) договору (декларації) про створення СФГ голова СФГ має зареєструватися як фізична особа - підприємець або зареєструвати зміни до відомостей про фізичну особу - підприємця в порядку, встановленому законом [4].

Для інтенсифікації розвитку таких господарств на деокупованих територіях доцільно також на рівні законодавства врегулювати питання надання пільгових кредитів, надання фінансової пільгової допомоги сільськими громадами для розвитку фермерства на їх територіях, сприяти наданню грантів міжнародною спільнотою, забезпечити початкову допомогу ветеранам у реалізації виробленої продукції.

Враховуючи зазначене селянське фермерське підприємство без статусу юридичної особи, засноване учасникам бойових дій (ветеранами), в майбутньому може стати істотним фундаментом у відновленні сільських територій, розвитку агробізнесу, відновленні робочих місць та зниження депресивних настроїв у суспільстві і не лише на деокупованих територіях. Тому розвиток та запровадження аналогічних програм в Україні сьогодні є досить суттєвим та необхідним кроком у відбудові нашої країни.

Література

1. Садовник О.В. Зайнятість в агробізнесі 2022: сучасний стан, воєнні обмеження, прогнози /О.В.Садовник/ Соціоекономіка та менеджмент: стан, тенденції, управлінські рішення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених 11 травня 2022 р. Частина 2. Соціальна сфера: виклики та новації. Зелена економіка.– К.: КНЕУ, 2022 – с. 149-152

2. Скорзова А. Запровадження Проєкту Центр ветеранського розвитку. Семінар для фахівців закладів аграрної науки та освіти, 23 березня 2023 року URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2023/03/zaprovadzhennya-proyektu-czentr-veteranskogo-rozvytku.pdf>

3. Фаховий посібник на допомогу ветеранам, які планують стати фермерами. Новини Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД), № 4, тиждень 11, березень 2023. URL: <https://www.apd-ukraine.de/ua/analitichni-zviti-publikatsiji>

4. Корінець Р., Нужда Т., Скорзова А., Євчу С., Протченко О. Місцевий розвиток орієнтований на громаду: освіта, наука та ветерани. Семінар для фахівців закладів аграрної науки та освіти, 23 березня 2023 року URL: <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2023/03/misczevyj-rozvytok-oriyentovanyj-na-gromadu.pdf>.

JELD 74; O 18

Томашук І. О.

e-mail: vanja771@icloud.com

аспірант, ННЦ «Інститут аграрної економіки», Україна

Томашук І.В.

доктор філософії з економіки,

старший викладач кафедри економіки та підприємницької діяльності,

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА У ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Анотація. Досліджено проблеми та перспективи місцевого економічного розвитку в Україні в умовах війни та у період післявоєнного відновлення. Вказано, щоповномасштабна війна, розгорнута російською федерацією після 24 лютого, суттєво відкоригувала пріоритети розвитку територіальних громад в Україні, перенісши їх в бік безпеки та виживання. Наголошено, що внаслідок воєнних дій багато підприємств припинили свою роботу. Зроблено висновки, що міцна політична та громадська підтримка заради успіху територіально-орієнтованих політик розвитку гратиме ключову роль у зусиллях із відновлення.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальні громади, сільські території, місцевий економічний розвиток.